

เรื่อง ชนเผ่าลีซู (LISU)

รายละเอียด

ตำนานของลีซู ลีซู มีตำนานเล่าคล้ายๆ กับชนเผ่าหลายๆ เผ่าในเอเชียอาคเนย์ถึงน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ ซึ่งมีผู้รอดชีวิตอยู่เพียงหญิงหนึ่งชายหนึ่งซึ่งเป็นพี่น้องกัน เพราะได้อาศัยโดยสารอยู่ในน้ำเต้าใบมเหสีมา พอน้ำแห้งออกมาตามหาใครก็ไม่พบ จึงประจักษ์ใจว่าตนเป็นหญิงชายคู่สุดท้ายในโลก ซึ่งถ้าไม่สืบเผ่ามนุษยชาติก็ต้องเป็นอันสูญพันธุ์สิ้นอนาคต แต่ก็ตะขิดตะขวงใจในการเป็นพี่น้อง เป็นกำลังจึงต้องเสี่ยงทายฟังความเห็นของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย เห็นมีโมอยู่บนยอดเขาจึงจับตัวครกกับลูกโมแยกกันขึ้นไปให้ลงจากเขาคนละปาก โมเจ้ากรรมพอจะถึงตีนก็ไม่ยอมหยุดนิ่ง อุตุสาร์ทิ่งอ้อมดินเขาไปรวมกันเข้ารูปเดิมอย่างดิบดี ไม่ว่าจะลองเสี่ยงทายด้วยอะไรก็จะได้ผลแบบนี้ทั้งนั้น พี่ชายน้องสาวเห็นว่าพระเจ้ายินยอมพร้อมใจให้สืบพันธุ์แน่ๆ จึงตั้งหน้าตั้งตาผลิต ทั้งลูกชายทั้งลูกสาวซึ่งจับคู่กันเป็นดินเผ่า ความหมายคำว่าลีซู ลีซอ ได้ชื่อว่าเป็นเผ่าที่แต่งกายมีสีสันสดใสและหลากสีมากที่สุดใบบรรดาชาวเขาทั้งหมด ความกล้าในการตัดสินใจ และความเป็นอิสระชนสะท้อนออกมาให้เห็นจากการใช้สีตัดกัน อย่างรุนแรงในการเครื่องแต่งกาย คนอื่นเรียกว่าลีซอ แต่เรียกตนเองว่า “ลีซู” (คำว่า “ลี” มาจาก “อีลี” แปลว่า จาริต ประเพณีหรือวัฒนธรรม “ซู” แปลว่า “คน”) มีความหมายว่ากลุ่มชนที่มีขนบ

ธรรมเนียม จารีตประเพณี และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ของตนเอง หากมองในแง่วัฒนธรรมและ
บุคลิกภาพแล้ว อาจกล่าวได้ว่าชาวลิซูเป็นกลุ่มชนที่รักอิสระ มีระบบจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยืดหยุ่น เป็น
นักจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะไม่ยอมรับสิ่งใหม่โดยไม่ผ่านการเลือกสรร และจะไม่ปฏิเสธวัฒนธรรมที่แตกต่าง
โดยไม่แยกแยะ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ชาวลิซูมีศักยภาพในการปรับตัวเข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงได้ เป็นอย่างดี ความ
มาเป็นมา ลิซู หมายถึง ผู้ไฝ่รู้แห่งชีวิต มีภาษาพูดในกลุ่มหยา (โลโล) ตระกูลธิเบต-พม่า 30% เป็นภาษาจีนฮ่อ ดัน
กำเนิดของลิซูอยู่ที่ต้นน้ำสาละวิน และแม่น้ำโขงทางตอนเหนือของธิเบต และทางตะวันตกเฉียงเหนือ ของ
มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ชาวลิซูได้อพยพเข้าสู่เขตประเทศไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2464 กลุ่มแรกมี 4 ครอบครัว มาตั้งถิ่นฐานเป็น
ชุมชนครั้งแรกอยู่ที่บ้านห้วยสำน อำเภอมะเอนก จังหวัดเชียงราย ต่อมาอีก 15 ครอบครัวอพยพตามมาด้วยในปี
เดียวกัน ลิซูไม่มีภาษาเขียนของตนเอง แต่สำหรับลิซูที่นับถือเป็นคริสเตียน กลุ่มมิชชันนารีได้ใช้อักษรโรมันมา
ดัดแปลง เป็นภาษาเขียนของชนเผ่าลิซู อยู่ได้โดยประมาณ 5-6 ปี ก็มีการแยกกลุ่มไปอยู่หมู่บ้านดอยช้าง ทำมา
หากินอยู่แถบ ต.วาวี อ.แม่สรวย จ.เชียงราย ลิซูแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มย่อย คือ ลิซูลาย กับลิซูดำ ชาวลิซูที่อยู่ใน
ประเทศไทยเกือบทั้งหมด เป็นลิซูลาย ส่วนลิซูดำ จะอยู่ในประเทศจีน พม่า อินเดีย และไทย ในประเทศไทยมี
ชุมชนลิซูอาศัยอยู่ 9 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สุโขทัย
และลำปาง ตระกูลดั้งเดิมของชาวลิซูเดิมมี 6 กลุ่ม คือ น้ำผึ้ง (เบี่ยซื่อวี) ไม้ (ซื่อผ่า) ปลา (จัวะผ่า) หมี่ แมลงข้าว
สาลี และกัญชง ตระกูลน้ำผึ้งใหญ่ที่สุด แยกออกเป็นอีก 3 กลุ่มย่อย มีอยู่ 9 สายตระกูลจากการแต่งงานข้ามเผ่า
กับชาวจีนฮ่อ เช่น ลี ย่าง ว่าง เหยา วู เขา โฮ จู และจ่าง ในกลุ่มนี้ ย่าง และลีเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด

ชาวลิซูนับถือบรรพบุรุษและบูชาเทพเจ้าโดยมีผู้นำสองคน คือ ผู้นำทางด้านวัฒนธรรม (มือหมีมือผะ) และ ผู้
ประกอบพิธีกรรม (หมีผะ) ประชากร ในกลางปี พ.ศ. 2526 มีลิซูประมาณ 18,000 คน กระจายกันตั้งหมู่บ้านราว
110 หมู่ อยู่ในเมืองไทย เมื่อ พ.ศ. 2501 สํารวจประชากรลิซูได้ประมาณ 7,500 คน คิดเป็นอัตราเพิ่ม 3.6% ต่อ
ปี ตลอดระยะ 25 ปี ที่ผ่านมาซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ เพราะมีการอพยพเข้ามาขึ้นเรื่อยๆ ในปี 2
526 นี้มีประชากรลิซูอยู่ในพม่า 250,000 และในจีนราว 500,000 คน มีหลายร้อยครอบครัวที่เข้ามาอยู่ในทาง
ชายแดนของตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ไม่มีอยู่ในลาว และเวียดนามเลย ลิซูในไทยนั้นอยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่
ราว 47% เชียงราย 23% แม่ฮ่องสอน 19% อีก 11% กระจุกกระจายกันอยู่ใน พะเยา ตาก กำแพงเพชร เพชร
บูรณ์ และสุโขทัย ลิซูในเมืองไทยปัจจุบันแตกต่างไปจากชนเผ่าในตอนเหนือของพม่ามากมาย อาจเป็นเพราะได้
แยกแตกตัวมาจากจีนส่วนใหญ่หลายชั่วคนแล้ว แถมยังมีการสมรสกับจีนฮ่อ จนผสมผสานกันถึงขั้นเรียกตนเอง
ว่า ลิซูจีน ไปเลย

ประชากรลิซูจากการสำรวจในปี พ.ศ.2540 ของสถาบันวิจัยชาวเขามี 30,940 คน 151 หมู่บ้าน 5,114 ครัว
เรือน คิดเป็น 4.11% ของประชากรชาวเขาทั้งหมด อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ 23% จังหวัดเชียงราย 19% จัง

หจัตแม่ฮ่องสอน 11% และกระจายทั่วไปในจังหวัด พะเยา ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สุโขทัย

องค์กรชาวบ้านของลี้ชู่ในอดีต และในปัจจุบัน

1. หม่าทู่ (ผู้นำชุมชน) ตำแหน่งนี้จะถูกคัดเลือกและแต่งตั้งโดยชาวบ้าน

2. มือมือผะ (ผู้นำด้านพิธีกรรม) ตำแหน่งนี้จะถูกกำหนดหรือแต่งตั้งโดย อาปาโหม่ ต้องผ่านตามพิธี

เสี่ยงทายก่อนและแต่ละชุมชนมี มือมือ ได้เพียงคนเดียว ทำหน้าที่ด้านพิธีกรรม และเป็นตัวกลางระหว่างเทพ พัททษ์ในหมู่บ้าน และทำหน้าที่ประกาศในวันสำคัญ ๆ

3. หนี่ผะ (หมอผี) เป็นบุคคลที่คัดเลือก และกำหนดโดยวิญญูณบรรพบุรุษของตระกูล ทำหน้าที่เชื่อมโยง ระหว่างโลกมนุษย์กับโลกของผี

4. โซโหม่วโซตี (ผู้อาวุโส) บุคคลที่มีอายุ และเป็นทีเคารพนับถือของลูกบ้าน

ในปัจจุบัน 1. หม่าทู่ (ผู้นำชุมชน) เป็นผู้ใหญบ้านทางการ 2. มือมือผะ (ผู้นำด้านพิธีกรรม) ตำแหน่งการ ถูกแต่งตั้งยังเหมือนเดิม 3. ผู้ช่วยผู้ใหญบ้าน 1-2 คน โดย หม่าทู่ เป็นผู้แต่งตั้ง 4. อบต. ทางการชุมชนเป็นผู้ แต่งตั้ง ทำหน้าที่บริหารหมู่บ้าน และดิงงบประมาณ 5. คณะกรรมการในหมู่บ้าน 6. ทีปรีक्षा โซโหม่วโซตี (ผู้อาวุโส) 7. หนี่ผะ (หมอผี) ทำหน้าที่พิธีกรรมต่างๆ สำหรับองค์กรชาวบ้านลี้ชู่ (องค์กรชนเผ่า) ในอดีตนั้นไม่ค่อย ชัด แต่จะเด่นในการรวมกลุ่มเครือญาติในตระกูลเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรระหว่างชุมชนลี้ชู่ มีบทบาทมากใน สังคมลี้ชู่ในอดีต ในปัจจุบันกลุ่มเครือญาติยังคงมีการรวมกลุ่มที่ทำพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งเครือญาติ

คำสำคัญ : ชนเผ่าลี้ชู่

ที่มา : สภาวัฒนธรรมอำเภอคลองลาน. (2549). วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมินามหมู่บ้านตำบลคลองลาน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: สภาวัฒนธรรมอำเภอคลองลาน.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-04-27

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1441&code_db=610004&code_type=05